

Farkas Quintet rehabiliteert blaaskwintet

11-10-2019

Herman van Kogelenberg – fluit
Hans Wolters – hobo
Marcel Geraerds – klarinet
Remko Edelaar – fagot
Fons Verspaandonk - hoorn

Deventer Schouwburg 9 oktober 2019

396ste concert Stichting Kamermuziek Deventer

Door Maarten Mestrom

DEVENTER – Het klassieke verhaal is dat het blaaskwintet, bestaande uit fluit, hobo, klarinet, fagot en hoorn, ooit was bedoeld als de ‘geblazen’ tegenhanger van het zo eerbiedwaardige strijkkwartet. Maar toen de blaasinstrumenten begin achttiende eeuw eindelijk ver genoeg ontwikkeld waren om wat ingewikkelder muziek aan te kunnen, was – helaas voor de blazers – de bloeitijd van de klassieke muziek nèt voorbij. De grote componisten – Bach, Haydn, Mozart, Beethoven – waren muziekhistorisch gezien al verleden tijd (of hadden andere prioriteiten). Zo geschiedde het dat het blaaskwintetrepertoire gegrondvest werd door het ‘tweede echelon’ der toondichters, door Biedermeiertypes als Franz Danzi en Anton Reicha. Het blaaskwintet werd zo het wat sneue stiefkindje van de muziekgeschiedenis.

Dat deze droevige geschiedenis gelukkig toch enige nuancering behoeft, was de grote verdienste van het Farkas Quintet, te horen op woensdag 9 oktober in het maar liefst 396ste concert in de Stichting Kamermuziek Deventer. Dit uitmuntende ensemble van ervaren (orkest)musici brak een lans voor het blaaskwintet en zette en passant een aantal vooroordelen over blaasmuziek bij het muzikale afval. Hier was geen clubje wat wereldvreemde heren aan de gang met sigarettenvloeijs, wissers en schroevendraaiertjes om hun lekkende, weerbarstige instrumenten in het gareel te houden. Hier werd uitmuntend gemusiceerd door een zeer ervaren en perfect op elkaar ingespeeld kwintet. Opmerkelijk goed was de balans - de hoorn niet te hard, de hobo niet overheersend. Perfect ook de stemming, waarbij ook in het lichte vibrato dit vijftal als één ‘organisme’ functioneerde. Toch werd steeds de ruimschoots aanwezige technische virtuositeit ondergeschikt gemaakt aan de muzikale expressie. En – last but not least – de repertoirekeuze was origineel en goed doordacht. Keurig werd gestart bij het voor de hand liggende begin: blaaskwintet in Bes opus 56 nr. 1 van Franz Danzi uit 1821. Daar was in de uitvoering van het Farkas Quintet ook helemaal niets mis mee. Hoewel Danzi zijn kwintet schreef in 1821 toen Beethoven nog leefde, ontbreken de grote romantische vergezichten en de diepe emoties. Het is kenmerkend voor die tijd. Aan het begin van de negentiende eeuw likt Europa de wonden van alle politieke en culturele omwentelingen van luttele decennia eerder: de Franse revolutie en het slagveld dat Napoleon vervolgens in vele landen heeft aangericht. Men is – en niet voor de eerste of laatste keer -geschrokken van wat

de mensen elkaar en zichzelf aan kunnen doen. De ‘reconstructie’ die volgt brengt componisten voort als Danzi, Reicha en von Weber. Ze schrijven welluidende, heldere en wat oppervlakkige muziek waarin conflicten uit de weg worden gegaan. Maar als er als er zo goed en organisch wordt gespeeld als door het Farkas Quintet, is het plezierige en aangename muziek. Fraai werd door de musici gespeeld met de vele kleurcombinaties die het samengaan van deze vijf verschillende timbres opleveren. Een ander muzikaal vooroordeel kon overboord bij Hindemiths Kleine Kammermusik opus 24 uit 1922 – bijna – 100 jaar later. De muziek van Hindemith heeft vaak iets ‘hoekigs’ en weerbarstigs en is ook niet altijd even lichtvoetig maar de toelichting van fagottist Remko Edelaar sneed hout: al met een heel klein beetje fantasie hoorde je in Die Kleine Kammermusik allerlei ‘machientjes’ voorbij komen, met nijvere zuigertjes en stangetjes en in elkaar grijpende tandwieltjes. Muziek van de industrialisatie. Op een concert met blazers kan Mozart niet ontbreken. Van zijn hand de Fantasia in f KV 594 uit 1790. Ook mechanisch geïnspireerd want oorspronkelijk geschreven voor een ‘klokorgel’. Een soort koekoeksklok maar dan met een orgeltje op de plaats van de koekoek. Een mechanisch aangedreven orgel dus, wat aan Mozart, die een uitgesproken hekel had aan het geluid van het apparaat, de opmerking schijnt te hebben ontlokt dat hij bij dit stuk ‘in ieder geval geen last van enige interpretatie zou hebben’. Hoewel geschreven als opdracht en als ‘gimmick’, levert het toch weer een intrigerend stukje Mozartiana op. Vaak gespeeld op een ‘gewoon’ orgel, bleek het vanavond zeer zeker heel geschikt te zijn voor blazersensemble. Volgende vooroordeel: seriële muziek is per definitie ontoegankelijk, (te) serieus, (te) dissonant en dus (te) vervelend. Dit vooroordeel kon overboord bij Elliott Carters Woodwind Quintet. Een watervlug en speels muziekje (trouwens niet écht volgens de strenge regels van de twaalftoonsmuziek geschreven), dat bestaat uit een Allegretto en een ‘kietelend’ Giocoso dat - zowaar – tot spontaan gelach in de zaal leidde. Twintigste-eeuwse muziek kan best leuk zijn. Het jaar 1922 was een goed jaar voor blaaskwintetten, want niet alleen Hindemiths Kleine Kammermusik ontstond in dit Interbellumjaar, ook het blaaskwintet in A opus 43 van de Deen Carl Nielsen zag in 1922 het levenslicht. Niensens blaaskwintet is het ‘pièce de résistance’ van het kwintetrepertoire. Het laat zich beluisteren als een muzikaal sprookje. Rapsodisch van vorm wisselen wrange collectieven zich af met fraaie lange solo’s en bezonken koralen die de sfeer van de Scandinavische natuur oproepen. De mogelijkheden van de instrumenten worden optimaal uitgebuit door de componist. De contrasterende karakters van de instrumenten werden mooi tegen elkaar uitgespeeld of gaaf gemengd in de tuttipassages. Kundig, soepel en intelligent uitgevoerd door de mannen van het Farkas Quintet, resulteerde dit in een in alle opzichten zeer boeiende luisterervaring.

Volgend concert in de serie Kamermuziek Deventer:

- **Dinsdag 5 november 2019 20:00 uur:** Alma Quartet. Werken van Schulhoff, Dvorák en Brahms